

Noget af Danmarks Skolebibliotekarers historie

1953-1963: "DSA-etablerer-sig"

Danmarks Skolebibliotekarforening – nu Danmarks Skolebiblioteker (DSA) – blev stiftet d. 24. oktober 1953 i Haderslev i.f.m. Årsmødet i Danmarks Skolebiblioteksforening. Man ønskede at arbejde for følgende forhold:

1. Skolebibliotekarernes uddannelse
2. Skolebiblioteksordninger
3. Arbejds- og lønforhold

Skolebiblioteksområdets interesser blev dengang varetaget af "Skolebiblioteksforeningen af 1917" (et storkøbenhavnsk initiativ, ophævet i 1967 på 50-årsdagen) og senere i 1933 Danmarks Skolebiblioteksforening, nu Kommunernes Skolebiblioteksforening (KSBF), der blev en landsdækkende forening.

Allerede kort efter DSA's start var der debat om, om skolebibliotekaren skulle være en lærer eller en børnebibliotekar, men bl.a. Danmarks Skoleinspektørforening gik ind og fastslog, at der skulle være et skolebibliotek på hver skole, og det skulle være med en lærer som skolebibliotekar.

Ved regeringsomdannelsen i efteråret 1961 betingede undervisningsminister K. Helveg Petersen sig, at skolebiblioteksområdet skulle forblive under UVM, uanset at bibliotekerne i øvrigt blev overført til det nyoprettede Kulturministerium.

Foreningen arbejdede nu bl.a. på 3 forhold, nemlig at...

- 1) skolebibliotekaren skal ansættes af skolemyndighederne
- 2) skolebiblioteket skal have et selvstændigt budget
- 3) UVM udsender cirkulære

1964-1973: "DSA-er-pioner"

DSA henstillede i denne periode til Danmarks Lærerhøjskole, at der blev foretaget en udbygning af den bestående skolebibliotekaruddannelse, der var ledet af Johs. Nielsen.

I 1964 ansatte man afdelingsleder, mag.art. Gunnar Jakobsen på Danmarks Lærerhøjskole, hvor han afløste Johs. Nielsen, der blev UVM's konsulent på skolebiblioteksområdet.

Ny Bibliotekslov (1964) – Kap. 4 handlede om skolebiblioteker, og der kom virkelig gang i oprettelsen af skole- og børnebiblioteker.

I 1965 udkom Bekendtgørelsen om skolebibliotekarere i folkeskolen.

I 1966 udkom Cirkulære om indretning af skolebiblioteker.

Cirkulære af 8/4-1967 om aflønning af skolebibliotekarere.

1968: Foreningens formål er at arbejde for bedre uddannelse og ansættelsesforhold for skolebibliotekarere og at virke for en stadig bedre udbygning af skolebiblioteket i alle dets former, at fremme de pædagogiske og metodiske bestræbelser, der sigter mod at udnytte dets muligheder.

Man debatterede, om foreningen skulle være knyttet tættest til DSS eller DLF.

1969: Man gik ind for at knytte av-området til skolebiblioteket, og at man evt. knyttede specialfolk til – men kun én ansvarlig skolebibliotekar!!

Fælleskommunale samlinger og skolecentraler blev etableret.

Ib Granerud bliver undervisningsinspektør i UVM (1970).

1970: Amtsforeningerne dannes.

Der var pr. 1. oktober 1970 1.114 medlemmer af foreningen

I 1973 var bestyrelsesmedlemmerne i DSA involveret i 30 - tredive - forskellige udvalg!

Bladet "Skolebibliotekaren" udkom for første gang i januar 1973. Redaktør: Erik Nielsen, Slagelse.

1974-1983: "DSA-finder-sin-profil"

Næstformanden i DLF, Kaj Warming, Fredericia, foreslog - i ramme alvor - at skolebibliotekstimerne indgik i den alm. time- og fagfordeling – og det blev han ved med!

Man begyndte at diskutere det enstrengede system (DES).

I Folkeskoleloven af 1975 var skolebibliotekerne anført under § 17, stk. 2 og 3, men hørte stadig – formelt – til i biblioteksloven, som dog sagde, at skolebibliotekerne var en del af folkeskolen.

I 1975 blev Karsten Sander (1932-2012) redaktør af bladet.

Landscentralen for Undervisningsmidler (LfU) startede i 1976 med at udsende MI´ere (MaterialeInformationer).

Foreningens 25 års jubilæum fejredes på Frederiksberg og i forbindelse med repræsentantskabsmødet med efterfølgende festmiddag på Hotel Nyborg Strand. Man uddelte for første gang Børnebogsprisen. Den gik til forfatteren Bent Rasmussen, Silkeborg.

Særnummer af bladet, der nu hed "SKOLEBIBLIOTEKET": "Lydbånd i dansk- og orienteringsundervisningen" (1979).

Forlaget Gjellerup udgav - med redaktionel DSA-medvirken - et nummer i serien "Pædagogisk værksted" om skolebiblioteket (1979).

En opgørelse i 1980 viste, at der var 1.949 skolebibliotekarer og 1.197 ass. skolebibliotekarer. 499 af disse (16 %) havde ikke gennemgået DLH-kurset. Der var fokus på ledende skolebibliotekarers/skolebibliotekskonsulenters arbejdsvilkår.

Temanummer af "SKOLEBIBLIOTEKET": "Video i folkeskolen" (1980).

I 1980 var der – for første gang - repræsentantskabsmøde over 2 dage på "Christiansminde" i Svendborg – og sådan har det været siden! Thøger Birkeland modtog DSA´s Børnebogspris.

DSA-rapport: "Skolebiblioteket i folkeskoleloven" (1981).

Temanumre af "SKOLEBIBLIOTEKET": "Emnesøgning i skolebiblioteket" (1981)

"Indskoling" (1981)

Nordisk Skolebibliotekarforening dannedes i 1981: Formand & kasserer Flemming Sørensen.

Salgsforeningen BIBLIODAN etableres i 1982 med en vis/viis Hans Radsted som drivkraft og direktør!

Kulturminister Mimi Stilling Jacobsen (det hed hun dengang!) proklamerede på DSS-årsmødet, at bestemmelserne om skolebiblioteker bliver i Biblioteksloven. Mange jublede, flere græd, herunder DSA!

Fra Niels Lykke Sørensen's leder i "SKOLEBIBLIOTEKET" - Nr. 8-1982:

"... I øvrigt fandt ministeren, at det var vigtigt og pædagogisk rigtigt at fastholde skolebiblioteket som et særligt begreb, og så en fare i, at særpræget udviskes ved en integration i folkeskolens øvrige virksomhed. Jeg har tidligere hørt, at krig er for vigtig en sag at overlade til generalerne. Nu ved jeg desuden, at skolens skolebibliotek er for vigtig en sag at overlade til folkeskolen..."

Særnummer af "SKOLEBIBLIOTEKET": "Danish School Libraries" (1982)

Temanumre af "SKOLEBIBLIOTEKET": "Video - en trussel for børnekulturen" (1983).
"Skolebiblioteket - skolens bibliotek" (1983).

1984-1993: "DSA-bliver-professionel"

Rapport: "EDB i skolebiblioteket" (1985)

UVM udsendte "Skolebiblioteket 1988. En håndbog" og en ny udgave af "Undervisningsmidler" med afsnittet 4.3.2 "Særligt om undervisningsmidler".

I "SKOLEBIBLIOTEKET" Nr. 1-1989 skrev faglig sekretær i

Bibliotekarforbundet, Jesper Laursen, et debatoplæg, udarbejdet af DSA og BF i fællesskab. "Fællesbiblioteker dårlig idé".

Gunnar Jakobsen var i en artikel kritisk over for fremtidsvisioner: "... Skal vi snakke fremtid, så er fremtiden de næste par år."

"SKOLEBIBLIOTEKET" Nr. 7-1989 har udelukkende fokus på EDB.

1990: Ny skolestyrelseslov - fra skolenævn til skolebestyrelser!

DSA-pjece: "Skolebiblioteket - et servicecenter" (1990)

DSA-videoen "Det levende skolebibliotek" (1990) blev færdig - og sat til salg!

Redaktør Karsten Sander går af og får overrakt DSA's æresnål. Ny ansvarshavende redaktør er Bent Rasmussen.

Fra DLH's Årsberetning 1989-90: *"Husker skolebiblioteksfolk på, at skolebibliotekets egentlige opgave er at være redskab for arbejde i undervisningssituationer, hvor eleverne lærer at gebærde sig frygtløst og selvstændigt blandt bjerge af bøger, databaser, mediekanaler og udtryksformer?"*

Så kom SkoleKom (1991)!

Nordisk særnummer af "SKOLEBIBLIOTEKET" (1991) i september. Nordisk Skolebibliotekarforening fyldte 10 år.

1992: "SKOLEBIBLIOTEKET" udkommer i A4-format.

Bibliotekscentralen blev i 1992 til Dansk BiblioteksCenter A/S og udgav bl.a. "Man ta'r hvad man har".

Ny tjenestetidsaftale i 1992 med U-, F- og Ø-timer. Skolebibliotekstimer blev til Ø-tid - ØV!

Der er fokus på DSA og DES (Det Enstrengede UndervisningsmiddelSystem)!

Bladet spørger amtsformændene: "Hvad er den største udfordring?"

Margit Krogh, Århus Amt svarede: *"Et af de områder, som lige nu trænger sig mest på i skolebiblioteket, er EDB. Med de nye vejledende læseplaner, hvor EDB er integreret i undervisningen, er det skolebibliotekets opgave i samarbejde med fagudvalgene at anskaffe relevante EDB-programmer, samt at give elever og lærere mulighed for at indsamle, bearbejde og formidle informationer fra såvel interne som eksterne databaser, sideløbende med skolebibliotekets øvrige materialer."*

Lovgivningen vedr. skolebibliotekerne blev med folkeskoleloven af 1993 nu endelig overført til folkeskolelovgivningen.

Den nye arbejdstidsordning for folkeskolen sættes i værk 1. august.

1994-2003: "DSA-og-større-helheder"

Johnny Riber Larsen, Avisen i Undervisningen, tog temperaturen på repræsentantskabet, der efter hans mening var "truet af enighed". En af de repræsentanter (Helle Bodi, Vestsjællands amt), han interviewede, udtalte: *"Medlemmerne har dælmme heller ingen grund til andet end at være tilfreds med LS's arbejde i.f.m. tjenestetiden..."*

Folkeskoleloven af 1993 sættes i værk pr. 1. august 1994.

Rapporten "Lix er ikke nul & nix" udsendtes som særsider i "SKOLEBIBLIOTEKET".

DSA var sammen med Avisen i Undervisningen for 2. gang – 1994 – med på BogForum.

Der igangsattes et stort, forskningsbaseret projekt "Skolebiblioteket som pædagogisk servicecenter" på 5 skoler rundt i landet.

1995: Ny Bekendtgørelse om skolebiblioteket. Undervisningsminister Ole Vig Jensen præsenterede den i bladet.

I samarbejde med Fyens Kunstmuseum arrangeredes udstillingen "Billedbog - Billedkunst". "SKOLEBIBLIOTEKET" udgiver 12 "midtersider" om samme emne.

1996: "SKOLEBIBLIOTEKET" får ny layout, der er kreeret af Aakjærs Designbureau i Vejle.

Gert Larsen og projektleder Jens Kostrup overrakte rapporten "Skolebiblioteket som pædagogisk servicecenter" til undervisningsminister Ole Vig Jensen.

Undervisningsministeriets Temahæfte nr. 15 "Skolebiblioteket og undervisningsmidlerne" udsendtes og anmeldtes i bladet af en lærer, en skoleleder og skolebibliotekskonsulent (Niels Lykke Sørensen).

Pensionisterne rørte på sig. Der taltes om at danne en pensionistfraktion!

1997: "10 bud fra Det Musiske Udvalg".

"SKOLEBIBLIOTEKET" fyldte 25 år. Det fejredes på BogForum 1997!

UVM's Regionale skolebibliotekskonsulenter stod klar til at arbejde.

Bibliodan-bogudgivelse: "Indretning af skolebiblioteker".

Ole Vig Jensen afløstes i 1997 af Margrethe Vestager som undervisningsminister. Citat fra Gert Larsens leder i bladets Nr. 4: *"... I Bertel Haarders ministertid var skolebibliotekerne på vej ud i mørket, men med Ole Vig Jensen fik skolebibliotekerne den centrale placering i folkeskolen og i folkeskoleloven, som vi i Danmarks Skolebibliotekarforening har arbejdet for gennem mange år. Tak for det, Ole Vig Jensen!"*

I september udkom et særnummer af "SKOLEBIBLIOTEKET" om "Folkeskolen og undervisningsmidlerne".

Kurt Hartvig Petersen stoppede på Danmarks Lærerhøjskole.

1998: Torben Weinreich bliver DK's første professor i børnelitteratur og bliver leder af det nyoprettede Center for Børnelitteratur.

DLH på vej til at indgå i CVU-dannelser, Centrale VidereUddannelsessteder.

1999: DSA fik bestyrelsespost (Bent Rasmussen) i Center for Børnelitteratur.

Ny arbejdstidsaftale, der i store træk tilgodeså DSA's ønsker.

Projekt Pli.

VOV (Viden Oplevelse Vækst) i støbeskeen.

Det vedtoges at afholde repræsentantskabsmøde hvert andet år. I det mellemliggende år afvikles "Amtskursus", nu Lokalkredskursus.

"Vision 2010 - en udviklingssamtale med skolen" (Folkeskolerådet) udkom.

Første amtskursus afvikledes med succes. Bente Buchhave og Svend E.

Pedersen forelæste - og deltagerne arbejdede.

2001: DSA-rapport "Skolebiblioteket - formidling og vejledning".

CfB får sin første ph.d., Nina Christensen på en afhandling om billedbogens historie fra 1950-1999.

Bladet samarbejder med "LÆSEPÆDAGOGEN" om "Da bogen ikke blev væk".

Alle "SKOLEBIBLIOTEKET"s abonnenter modtager "LÆSEPÆDAGOGEN" Nr. 3, og alle "LÆSEPÆDAGOGEN"s abonnenter modtager "SKOLEBIBLIOTEKET" Nr. 4.

2002: Anders Johansen modtog DSA's Børnebogspris. Bibliodan udgav en video om prismodtageren i anledning af, at det var 25. gang, prisen uddeltes.

2003 var jubilæumsår! DSA blev 50 år, og der var en herlig fest på "Gl.

Avernæs" i forbindelse med Repræsentantskabsmødet.

Der var fokus på folkeskoleforliget, ny arbejdstidsaftale, grunduddannelse og "den 50-årige" forening.

Og der var fokus på VÆRDIER – men hvilke?

2004-2013: DSA-i-nullerne-og-kriserne"

Foreningen fik nyt navn – Danmarks Skolebibliotekarere – nyt logo og ny udvalgsstruktur.

En KL-undersøgelse i 2004 havde fokus på det, der ikke er decideret undervisning i folkeskolen. C.C. Rasmussen skrev en leder om "Lærerpjækkeri og katederunddragere".

Center for Børnelitteratur startede en Masteruddannelse i Børnelitteratur.

Professor Peter Dahler-Larsen skrev i "SKOLEBIBLIOTEKET" om "Evaluerings som en accelerator for tidsånden".

UNI-C's EMU er nu flyvefærdig, skrev Sonja Pedersen, medlem af LS. Bladet fik økonomiske problemer pga. Kulturministeriets afskaffelse af portoordning.

I 2005 udkom "Kulturkanonen".

En ny, PD-baseret skolebibliotekaruddannelse så dagens lys.

Hæftet "Skolebiblioteket som læringscenter – udvikling til fremtiden" og bogen "Det integrerede bibliotek – nye roller til skolen og biblioteket" udkom.

UNI-C fyldte i 2006 40 år og "udkom med "Materialeplatformen". Bladet bragte et dobbeltinterview med Pernille Drost, formand for Bibliotekarforbundet, og C.C. Rasmussen, formand for Danmarks Skolebibliotekarer. Tonen var god!

Der var fokus på materialevalg – nye kriterier, nye muligheder.

Strukturreformen trådte i kraft pr. 1. januar 2007 – 98 kommuner og 5 regioner, og en del skolebibliotekskonsulentstillinger blev omdefineret eller nedlagt.

"Tør du lade dit skolebibliotek evaluere?", spurgte redaktør Bent Rasmussen i Bladet. Det turde (kun) skolebiblioteket på Holbergskolen i Københavns Kommune. Resultat: Mange gode ting at arbejde videre med.

Gentofte og Herning kommuner satte gang i Projekt "Materialevalg – med pincet eller skovl?"

Der taltes for første gang om et forenings samarbejde mellem Danmarks IT-vejlederforening og DSA.

I 2008 var et af modeordene innovation, innovation.. Man talte også meget om Læremiddelkultur 2.0

Skolebibliotekaruddannelserne bør samtænkes var en anden vigtig problematik.

"Børnenes Litteraturhistorie" (Torben Weinreich) og "Børnenes Ænsyklopædi" (Tea Bendix, Hanne Kvist og Elin Algreen-Petersen) udkom.

I Arbejdstidsaftalen af 2008 blev skolebibliotekarernes arbejde placeret i "Andre opgaver". Det var – er – ikke populært!

"Vi skal pejle behov og ønsker – og udfordre," sagde nu afdøde Jens Nygaard, daværende skolebibliotekskonsulent i Aarhus Kommune.

Ib Granerud, fhv. undervisningsinspektør i Undervisningsministeriet, beskrev i to lange artikler skolebibliotekernes historie – "Da skolebibliotekerne fandt sine ben" var titlen – i "SKOLEBIBLIOTEKET" Nr. 5 og 6.

Der var IBBY-kongres i København. O. 500 deltagere fra 70 lande, og i den forbindelse udgav bladet i Nr. 7 udstillingskataloget "Nordiske streger" med en lang række fremragende nordiske illustrators værker.

I 2009 fusede fusionsplanerne mellem DSA og Danmarks IT-vejlederforening ud. Kommunernes Skolebiblioteksforening fyldte 75 år.

Mobiltelefonen var på vej ind i undervisningen i folkeskolen. Rapporten "Fremtidens biblioteksbetjening for børn" udkom.

"Fuck Jante – nu gælder X-Faktorloven" var titlen på Konsulentkonferencen i 2009.

Det kneb – kniber – med at fastholde medlemstallet, rekrutteringen til lokalkredsbestyrelserne var – er – også problematisk, og LS reduceredes til 8

medlemmer.

MF Christine Antorini, Socialdemokraterne, foreslog en certificering af Undervisningsmidlerne og fik svar på tiltale i en formandsleder.

I 2010 arbejdede LS med...

- At fremme udviklingen og en styrkelse af læringscenterteamet
- Pædagogisk vejledning og formidling med henblik på it og medier
- Kulturkompetencer og kulturbegrebet, herunder kultur i fagene
- Læringscentrets rolle i forbindelse med fagdidaktik og Fælles Mål 2.

Ole Christensen og Bjarne Thostrup satte i en artikel i bladet fokus på konsulentrollen.

CFU'erne var – er – i svære økonomiske problemer.

På Repræsentantskabsmødet i oktober 2010 udkom hæftet "Skolebiblioteket – som skolens læringscenter" som et særnummer af bladet.

I 2011 skrev arkitekterne Paw Stryhn og Maibritt Skjoldborg en artikel om "Rum til læring".

Et af resultaterne af et projekt i Sønderjylland var, at vi stadig mangler et digitalt gennembrud.

Der blev skåret i ressourcerne til skolebibliotekerne rundt om i landet.

Der dannedes en ny stor lokalkreds – Lokalkreds Midtjylland – ud af lokalkredsene Ringkøbing, Viborg og Østjylland.

Bladet havde fokus på "Læremiddeltjek", og UVM ønskede projekter med fokus på Mediernes øgede betydning og nye læringsstrategier, Skolebiblioteksteamets kompetencer i en digital skole og Læsning i fagene 3.-9. klasse.

Professor Ross Todd skrev i bladets Nr. 8, at skolebibliotekerne behøves nu mere end nogensinde. Hørt!

Den nye minister for Børn og Undervisning hedder ikke overraskende Christine Antorini.

På Repræsentantskabsmødet forelagde LS sine kulturpjecer.

Pensionisterne fik ny formand. Inger Grønlund gik af, og Lennart Johansson kom til.

I 2012 fyldte "SKOLEBIBLIOTEKET" 40 år. Læs Nr. 9 side 23!

Man diskuterede en nyt fælles bibliotekssystem, KOMBIT, men tager det hensyn (nok) til skolebibliotekernes måde at gøre tingene på?

Arbejdet med en ny bekendtgørelse igangsattes.

Efteruddannelsen haltedede generelt bagefter.

Bladet indledte et samarbejde med Danmarks IT-vejlederforenings blad "IT og Læring", og man startede en "Konsulent-Klumme" i bladet. Første indlæg havde titlen "Hvad er en god skolebibliotekskonsulent?" og var skrevet af Camilla Johansen, LS.

På Lokalkredskurset med Ole Aakjær, Marginal i Vejle plæderede han bl.a. for følgende: Brug dit talent, gør dig umage og tilsæt masser af knofedt"

Stig Bergmann blev ny formand for Pensionistgruppen.

I 2013 fylder DSA 60 år, og det bliver med garanti også året med en ny folkeskolelov og en ny bekendtgørelse for skolebibliotekerne. Lad os alle håbe det allerbedste! Amen!

Noter udvalgt absolut subjektivt af Bent Rasmussen

Formænd

1953-1958: Overlærer K. Kastberg (1897-1982), Frederiksberg.

1958-1960: Peter Gunnar Falk Pedersen (1905-1984), Horsens.

1960-1961: Dan Skov (1909-1986), Hvidovre.

1966-1969: Karl Stenstrup (1910-1994), Aalborg.

1969-1975: Jørgen Tølløse (1932- 2009), Odense.

1980-1986: Niels Lykke Sørensen (f. 1940), Farum

1986-1992: Hans Radsted (f. 1943), Ringsted

1992-1999: Gert Larsen (f. 1948), Albertslund

1999- : C.C. Rasmussen (f. 1948), Tønder